

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Факультет соціології

Кафедра галузевої соціології

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
СОЦІОЛОГІЯ ПРОСТОРУ

для студентів

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальність 054 Соціологія
освітній ступінь бакалавр
освітня програма соціальні технології
вид дисципліни вибіркова

Форма навчання денна
Навчальний рік 2022/2023
Семестр 4
Кількість кредитів ECTS 4
Мова викладання, навчання та оцінювання українська
Форма заключного контролю залік

Викладач: Алла ПЕТРЕНКО-ЛИСАК

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2022

Розробник: кандидат соціологічних наук, доцент, доцент кафедри галузевої соціології Алла ПЕТРЕНКО-ЛИСАК

ЗАТВЕРДЖЕНО
зав. кафедри галузевої соціології

_____ Ольга БЕЗРУКОВА
(підпис)

Протокол № 20 від «27» 07 2022 р.

Схвалено науково-методичною комісією факультету соціології

Протокол від «29» липня 2022 року № 8

Голова науково-методичної комісії _____ Тетяна ЧЕРВІНСЬКА
(підпис)

1. **Мета дисципліни** – ознайомлення з основними теоретичними визначеннями, способами тлумачень та означень понять «простір» та «соціальний простір» в соціології, соціально-гуманітарних та суміжних науках, актуалізація теми простору в соціологічній рефлексії, означення наукової перспективи використання просторових концептів в соціологічній евристиці.

2. **Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:**

1. *Знати історію соціологічного знання*
2. *Вміти аналітично мислити*
3. *Володіти елементарними навичками роботи з комп'ютерною та цифровою технікою*

3. **Анотація навчальної дисципліни:** дисципліна носить проблемний характер, сприяє формуванню в професійній свідомості майбутніх соціологів уявлень щодо проблематичності просторових концептів і метафор в соціологічній теорії. Передбачається набуття вмінь працювати з сучасними соціальними проблемами, критично опрацювати соціальну інформацію, розвиток навичок аналізу, порівняння та оцінки методологічної спроможності різних концепцій соціального простору, здобуття знань про способи тлумачень та означень поняття «соціальний простір», про відмінності між фізичним і соціальним просторами суспільства, про основні теоретичні концепції, які експлікують поняття соціального простору, про роль і значення просторових метафор в соціології, про сутність просторових образів та уявлень та їхнє соціальне значення, а також про технології конструювання просторових форм.

4. **Завдання (навчальні цілі):** основним завданням є сприяння формуванню в професійній свідомості майбутніх соціологів уявлень щодо проблематичності та евристичного потенціалу просторових концептів і метафор в соціологічних дослідженнях та аналітичній роботі.

Що спрямовано на формування наступних *компетентностей*:

СК02. Здатність до опанування та використання основних класичних та сучасних соціологічних теорій.

СК13. Вміння обирати ефективні соціальні і комунікативні технології в роботі з різними соціальними групами.

5. **Результати навчання за дисципліною:**

Результат навчання (РН) (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1	знати відмінності між фізичним і соціальним просторами суспільства, основні теоретичні концепції, що експлікують поняття простору, соціального передусім; роль і значення просторових метафор в соціології, сутність просторових образів та уявлень та їхнього соціального значення; поняття простору тіла, простору місця, простору дії, відмінності та діалектичні зв'язки між глобалізацією, регіоналізацією, локалізацією	лекції, практичні заняття, самостійна робота	контрольна робота: тест та розгорнуте есе; практичні завдання (кейси)	40
2	вміти працювати з сучасною науковою літературою, критично опрацювання першоджерела, використовувати методи аналізу, порівнювати та оцінювати методологічну спроможність різних концепцій та методологій вивчення соціального простору	лекції, практичні заняття, самостійна робота	контрольна робота: тест та розгорнуте есе; практичні завдання (кейси)	35

3	організувати та презентувати дослідницький проект	самостійна робота, практичні заняття	презентація, колоквиум	15
4	вести аналітичну, дослідницьку та пошукову діяльність	самостійна робота, практичні заняття	контрольна робота: тест та розгорнуте есе; практичні завдання (кейси)	10

6. **Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання**

Програмні результати навчання (назва)	Результати навчання дисципліни (код)			
	1	2	3	4
РН03. Застосовувати положення соціологічних теорій та концепцій до дослідження соціальних змін в Україні та світі.	+	+	+	
РН16. Аналізувати політичні явища та основні тенденції розвитку соціально-політичних процесів з точки зору соціальних інтересів та очікувань.			+	+

7. **Схема формування оцінки.**

7.1 **Форми оцінювання студентів:**

- **семестрове оцінювання:**

1. активна робота на лекційних та практичних заняттях: РН1, РН2, РН4 – **50 балів** (32 мінімум);
2. виконання контрольних робіт: РН1, РН2, РН4 – **30 балів** (16 мінімум): КР1 - 12 (7), КР2 – 10 (5), КР3 – 8 (4);
3. виконання та презентація результатів дослідницького завдання: РН3 – **20 балів** (12 мінімум).

- **підсумкове оцінювання:** у формі заліку – як сумарний результат накопичених за семестр балів.

7.2 **Організація оцінювання:**

1. Активна робота на лекційних та практичних заняттях оцінюється за виконання завдань під час аудиторної роботи.
2. Контрольні роботи виконуються після вивчення тематичного блоку на найближчому за графіком навчання практичному занятті.
3. Дослідницьке завдання виконується протягом семестру, презентується на двох останніх за графіком навчання практичних заняттях.

7.3 **Шкала відповідності оцінок**

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекційних та практичних занять

№ п/п	Номер і назва теми	Кількість годин		
		Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
1. Простір та теорії простору.				
1	Теоретичне різноманіття смислів концепту «простір» та основних просторових понять. Фізичний, біологічний та соціальний виміри простору.	4	2	2
2	Соціологічні та навколосоціологічні теорії простору.	4	4	4
Контрольна робота 1			2	4
2. Соціологічний вимір простору суб'єкта.				
3	Соціальний хронотоп. Соціальна пам'ять в просторі і часі.	2	4	4
4	Особистісний простір.	2	2	4
5	Простір дому та оселі. Двір. Треті місяця.	2	2	4
Контрольна робота 2			2	4
3. Близький простір.				
6	Простір поселення: місто та село. Архітектурний простір.	4	2	4
7	Явища топофілії і топофобії.	2	2	4
Контрольна робота 3			2	4
4. Просторові переміщення				
8	Соціальні переміщення простором. Соціологія транспорту.	2	2	4
9	Соціологічні методи дослідження простору	4	4	4
Дослідницьке завдання (ДЗ)			4	14
Всього:		26	34	60

Загальний обсяг 120 год., в тому числі:

Лекцій – 26 год.

Практичні заняття – 34 год.

Самостійна робота – 60 год.

9. Рекомендовані джерела:

Основна (базова):

1. Петренко-Лисак А.О. Соціальний простір у міждисциплінарному вимірі. – К.: Вадекс, 2013. – 400 с.

Додаткова:

1. Бауман З. Не розговаривайте с незнакомцами // Текущая современность / пер. с англ. под ред. Ю.В. Асочакова. – Режим доступу: <https://coollib.net/b/427264/read#t21>
2. Бурдьє П. Социальное пространство: поля и практики / Пер. с франц.; отв. ред. перевода, сост. и послесл. Н.А.Шматко. – М.: Институт экспериментальной социологии; СПб.: Алетейя, 2007. – С. 554-574.
3. Бурдьє П. Социология социального пространства / Пер. с франц.; отв. ред. перевода, сост. и послесл. Н.А. Шматко. – М.: Институт экспериментальной социологии; СПб.: Алетейя, 2007. – С. 49-63.
4. Зиммель Г. Эссе о Чужаке // Социальное пространство: Междисциплинарные исследования: Реферативный сборник / РАН. ИНИОН. Центр социальных научно-информационных

исследования. Отдел социологии и социальной психологии. Отв. ред. Гирко Л. В. – М.: ИНИОН, 2003. – С. 181-186.

5. Зиммель Г. Мост и дверь. – Режим доступу: (посилання на G-диск надається викладачем)
6. Латур Б. Где недостающая масса? Социология одной двери. – Режим доступу: <http://www.bruno-latour.fr/sites/default/files/downloads/50-MISSING-MASSES-RUSS.pdf>
7. Лефевр А. Производство пространства; пер. с фр. – М.: Strelka Press, 2015. – С. 80-171.
8. Ручка А.О., Скокова Л.Г. Дім як приватний соціокультурний простір // Вісник Львів. Ун-ту. - Сер. соціол. - 2008. – Вип. 2. – С. 162-181.
9. Шюц А. Возвращающийся домой. – Режим доступу: (посилання на G-диск надається викладачем)

Для поглибленого вивчення (не є ані обов'язковою, ані додатковою – література для тих, хто зацікавився окремими темами):

10. Ассман А. Простори спогаду. Форми та трансформації культурної пам'яті / Пер. з нім. К. Дмитренко, Л. Доронічева, О. Юдін. – К.: Ніка-Центр, 2012. – 440 с.
11. Бауман З. Значимые места, «пожирающие места», «неместа», пустые пространства // Текущая современность. – Режим доступу: <https://coollib.net/b/427264/read#t21>
12. Башляр Г. Поэтика пространства. – М.: Ад Маргинем Пресс, 2014. – 352 с.
13. Парк Р. Экология человека // Теория общества: фундаментальные проблемы. – М.: Канон-пресс-Ц, 1999. – С. 384-400.
14. Ольденбург Р. Третье место: кафе, кофейни, книжные магазины, бары, салоны красоты и другие места «тусовок» как фундамент сообщества; пер с англ. А. Широкаковой. – М.: НЛО, 2014. – 456 с.
15. Петренко-Лысак А.А. Город и Пустота: Киев как столица и областной центр // Лабиринт. Журнал социально-гуманитарных исследований. – 2016. – №3-4. – С. 66-70. – Режим доступу: <http://journal-labirint.com/wp-content/uploads/2016/09/Petrenko-Lysak.pdf>
16. Эллард К. Среда обитания: Как архитектура влияет на наше поведение и самочувствие; пер. с англ. – М.: Альпина Паблишер, 2016. – 288 с.